

OSALLISTUJIEN TOTEUTTAMAT PEDAGOGISET KOKEILUT

Yhdenvertaisen koulun rakentajat –koulutukset 2024–2025

Opetushallituksen tuella toteutetut Yhdenvertaisen koulun rakentajat -koulutukset antoivat osallistujille tietoa ja työkaluja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä inklusiivisen toimintakulttuurin edistämiseen oppilaitoksissa, pedagogiikassa ja myös oppilaitosten ja kuntien hallinto- ja suunnittelutyössä. Koulutukseen kuului omassa oppilaitoksessa tai hallinnollisessa työssä toteutettava pedagoginen kokeilu, jonka kautta osallistujat pääsivät soveltamaan oppimaansa omaan työhön. Osallistujat toteuttivat yhteensä 25 pedagogista kokeilua, joista osa oli kahden tai useamman samassa koulussa tai hankkeessa työskentelevän osallistujan yhteisiä projekteja. Noin viidesosa kokeiluista liittyi erityisesti oppilaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivittämiseen.

Kokeilujen kautta eri koulutusasteiden oppilaitoksissa on käynnistetty uutta ja innovatiivista toimintaa, vahvistettu aiemmin aloitettua kehittämistyötä ja motivoitu oppilaitosten henkilöstöä laajasti mukaan yhteiseen yhdenvertaisuustyöhön. Tässä koonnissa on kuvattu lyhyesti, millaisia osallistujien projektit olivat.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien tekemistä ja kehittämistä

- Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivittäminen oppilaita ja henkilökuntaa kuullen hyödyntäen mm. erilaisia kyselyitä, keskustelutilaisuuksia, toiminnallisia työpajoja ja opettajille suunnatuissa osallistavissa koulutuksissa saatuja kehittämisideoita.
- Kuntatasoisten tasa-arvokyselyjen laatimisen käynnistäminen yhdessä kunnan hallinnon edustajien kanssa, jotta koulujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön suunnittelu ja erityisesti tilanteen kartoittaminen tulisi sujuvammaksi ja voitaisiin myös saada vertailukelpoista kyselydataa kaikista kouluista.
- Toimintasuunnitelman tekeminen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman jalkauttamiseksi ja toteutuksen arviointityökalujen valitseminen.
- Lapin lukiolaisille suunnattu yhdenvertaisuuskysely sekä kyselyn tulosten läpikäynti opiskelijoiden ja henkilöstön kanssa.

Opettajien ja muun koulun henkilökunnan herättelyä ja koulutuksia

- Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä koulutushetki opettajille ja siihen liittyvää keskustelua opettajainkokouksen yhteydessä.
- Antirasismiin ja monikulttuuristen oppilaiden kohtaamiseen liittyvä koulutus opettajille
- Opettajille suunnattu sähköinen käsitetesti, jonka tavoitteena on lisätä opetushenkilöstön tietoisuutta yhdenvertaisuudesta, siihen liittyvistä käsitteistä sekä lainsäädännöstä.
- Koulupsykologin pitämä yhdenvertaisuustiski, joka tarjoaa opettajille tukea yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen. Lisäksi esille on laitettu aiheeseen liittyviä kirjoja, julisteita,

pelikortteja ja muuta materiaalia, sekä toiveiden tynnyri, johon opettajat voivat laittaa ajatuksia, kommentteja ja toiveita uuteen suunnitelmaan liittyen.

- Henkilöstölle antirasismikoulutusta, [teflontestin](#) tekeminen ja kolmesta tärkeimmästä yhdenvertaisuutta edistävästä toimintamallista sopiminen

Viestintää ja yhteisiä periaatteita yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotemoista

- Koko koulun turvallisemman tilan periaatteiden laatiminen lukion opiskelijoista koostuvan yhdenvertaisuustiimin kanssa ja periaatteista viestiminen niin opiskelijoille kuin henkilökunnallekin.
- Turvallisemman tilan periaatteista viestiminen kaikissa luokkatiloissa suurilla visuaalisesti houkuttelevilla julisteilla.
- Oma ohjeistus yläkoulun oppilaille ja toinen henkilöstölle häirintään puuttumisesta. Oppilaiden ohjeessa mukana tietoa siitä, mitä häirinnällä tarkoitetaan ja miten koulussa siihen puututaan ja henkilökunnan ohjeessa konkreettiset ohjeet häirintätilanteisiin puuttumiseen ja siihen, miten huoltajiin ollaan näissä tilanteissa yhteydessä.

Sisältöjä oppitunneille

- Tasa-arvo-oppitunti TUVA-opiskelijoille Minna Canth –teemalla.
- [Valokuvanäyttely lukiolla Planin näyttelyä hyödyntäen](#) sekä näyttelyyn liittyvät tehtävät äidinkielen ja psykologian oppitunneilla. Äidinkielessä kirjoitettiin runoja kuvien herättämien ajatusten pohjalta ja psykologiassa näyttelyn kuvat toimivat keskustelunherättäjinä oppitunnilla, jonka aiheena oli kasvuympäristön vaikutus yksilön kehitykseen.
- Stereotyyppien kartoittaminen ekaluokkalaisilta ammatteihin liittyvien kuvien avulla.
- Terveystiedon tunnilla normeihin ja stereotyyppioihin liittyvä oppitunti yläkoululaisille, jossa kotiläksynä tutustua etuoikeuksiin.
- Planin kouluvierailija kävi pitämässä oppitunnin sukupuolistereotyyppioista ja lisäksi tutustuttiin sukupuolistereotyyppioihin mediassa. Valokuvaustehtävä sukupuolinormeista media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnossa, tavoitteena, että opiskelijat tulevat tietoisiksi sukupuolinormeista omassa ja muiden työssä sekä valitsevat uusia näkökulmia työskentelyyn.
- Tasa-arvo-oppitunti 6.-luokkalaisille, aiheena sukupuolistereotyyppiat ja -normit. Keskustelun herättäjänä käytettiin [Toivoa ja toimintaa -sivuston](#) tasa-arvomateriaaleja ja videoita.
- 4.-6.-luokkalaisille ja valmistavan luokan oppilaille järjestön pitämät antirasismioppitunnit.
- 9.-luokkalaisille oppitunti sukupuolten tasa-arvosta: käsitteenmäärittelyä ja tasa-arvokysymysten pohdintaa sarjakuvien kautta.

Vähemmistöön kuuluvien opiskelijoiden tukeminen ja osallistaminen

- Suomeen muuttaneille ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille tietoa vaikuttamismahdollisuuksista oppilaitoksen sisällä (esim. opiskelijakunta- ja tutortoiminta, hyvinvointiryhmä, tapahtumien järjestäminen).
- Tutortoiminnan käynnistäminen ammatillisen oppilaitoksen Suomeen muuttaneille opiskelijoille: selkeäkielinen koulutus ja tutortapaamiset; tavoitteena saada lopulta kaikki mukaan samaan kaikille opiskelijoille suunnattuun tutorkoulutukseen.

Oman työotteen reflektointia ja kehittämistä

- Keskustelua sukupuoli-identiteeteistä lukio-opiskelijoiden kanssa ja tämän pohjalta aikuisille/ammattilaisille ns. käyttöohje, mitä hyvä huomioida
- Oppimateriaalin tarkastelua kriittisesti ja sukupuolitietoisesti mm. kuvitusten ja käytettyjen käsitteiden osalta
- Nuorten moninaisen taustan ja tilanteen huomioivan ohjausotteen kehittämistä oppilaanohjaustyöhön

Koko koulun herättelyä

- Ala- ja yläkoululla tyttöjen päivään (11.10.) liittyvä aamunavaus ja päivään liittyvän materiaalin jakamista oppilaille sekä keskustelua teemoista. Lisäksi tiedon jakamista henkilökunnalle ja somepostauksia.

